

TƏQDİMAT

Fərd, ailə və cəmiyyət anlayışlarını bir-birindən ayrılıqda təsəvvür etmək çətindir. Bunlar bir zəncirin bir-birini tamamlayan halqalarıdır. Cəmiyyətin sağlamlığı ailənin sağlamlığından, ailənin sağlamlığı da fərdin sağlamlığından asılıdır. Bu fikri tərsinə də götürmək olar. Amma bəlkə də, ən doğrusu budur. Çünki fərd sağlam olmayınca nə ailənin, nə də cəmiyyətin sağlam olmasından söhbət gedə bilər. Çünki ailə də cəmiyyətdə fərdlərin məcmusudur.

Əgər: “Bir zəncirdə yer alan bu üç halqadan hansı daha önəmlidir?” – deyə soruşsanız, “üçü də eyni dərəcədə önəmlidir” cavabını verərəm. Ancaq mütləq birini seçmək məcburiyyətində qalsam, bunların içərisindən ailəni bir addım öndə sayaram. Çünki hər bir fərd ailədə dünyaya göz açır. Fiziki və mənəvi formalaşması da məhz ailədən başlayır. Məktəb və mühit kimi digər ictimai amillər bir qədər sonra “işə düşür”. Buna görə də ailə, ailə, yenə də ailə...

Ailə, ailə daxilində tərbiyə, ailəvi problemləri və s. kimi məsələlər üzrə hər hansı təhsil almamışam. Lakin aldığım dini təhsil və bu təhsillə bağlı vəzifəm və yaxın-uzaq dostlardan, oxuculardan eşitdiyim şikayətlər, gələn elektron məktublar məni bu mövzu ətrafında

fında düşünməyə sövq etdi. Mövzu ilə əlaqədar, xüsusilə də, İslami perspektivdə daha çox kitab oxumağa, məlumat əldə etməyə çalışdım. Lazımı insanlarla görüşlər keçirdim. Bəlkə, “dərdə dərman olar” deyə gələn elektron məktubları cavablandırmağa başladım. Söhbətlərdə bu mövzuya dair verilən sualları cavab verməyə çalışdım. Bütün hallarda bir məqam diqqətimi çəkdi: insan həqiqəti dəyişmir. Hədis kitablarında rast gəldiyim, hətta Allah Rəsulunun (*sallallahu əleyhi və səlləm*) şəxsən qarşılaşdığı, tərəfdarı olduğu və ya haqqında hökm verdiyi neçə-neçə problemlər var ki, bu gün zahirən dəyişərək yenə qarşımızdadır.

Elə bu düşüncələr içində idim ki, www.herkul.org internet saytının “Yazarlar” səhifəsində mütəmadi məqalə yazma təklifi aldım. Əvvəlcə öz-özümə: “Vaiz işləyəndə aldığı qeydlərə yenidən göz gəzdirmək və yazıya çevirmək üçün yaxşı fürsətdir,” – dedim. Bu məqsədlə yeddi-səkkiz dəftərdən ibarət moizə qeydlərimi əlimə aldım. Elə başlamaq istəyirdim ki, məni günlərlə məşğul edən ailə məsələlərini xatırladım. Ailə problemlərinin həlli istiqamətində - bildiyim qədər - İslam aspektindən qənaət və dəyərləndirmələrimi qələmə almaq qərarına gəldim. “Beləcə daha geniş kütlənin istifadəsinə təqdim edilmiş olar” düşündüm və yubanmadan işə başladım. Qarşımızdakı bu kitab iki il ərzində iki həftədən bir yazdığım həmin yazıların məcmusudur.

Bəs bu kitab ehtiva etdiyi məsələlərə mükəmməl həll yolları göstərə bilibmi? Yuxarıda bu mövzunun müasir anlamda mütəxəssisi olmadığını söyləmişdim. Lakin həm insanlarla ünsiyyət zamanı, həm də elektron məktublar vasitəsilə aldığı fikirlər məni bu işin faydasız olmadığı qənaətinə gətirdi. Əslində, o gündən mütəmadi yazılar yazmağımın da, yazıları kitab kimi dərc etmək təklifinə razılıq verməyimin də əsl səbəbi budur.

Kitab bir mövzunu götürüb ənənəvi üsulla – hərtərəfli tədqiq etmə metodu ilə yazılmamışdır. Əksinə, kazuistik metodla (hər si-

tuasiyanı öz şərtləri çərçivəsində dəyərləndirmə metodu), spesifik hadisələrə fərqli mövqelərdən baxmaq imkanı verən və nəticədə, bəzən hətta həddi aşaraq nəsihət edən bir məcmuədir.

Bəhs edilən hadisələrin, demək olar ki, heç biri uydurma deyil. Yalnız hadisə qəhrəmanlarının adlarını dəyişdirərək qələmə aldığımız həyat həqiqətləridir. Yəni kitab səhifələrində əks olunan real həyat! Bəlkə də, yazıları oxunaqlı edən də məhz bu danılmaz həqiqətlərdir. Çox təəssüf ki, “a.. eyni hadisələr bizim ailədə də baş verir” cümləsini az eşitməmişəm. Ona görə də məsələnin həlli üçün ortaya qoyulan fikirlər, ola bilsin ki, ümumən faydalı olsun.

İstərdik ki, yuvalarımız səadətlə dolsun. Hamı xoşbəxt olsun. Xoşbəxtlik və səadət duman kimi yer üzünü bürüsün. Amma bu, bəzi “olmasa-olmaz”ları etməkdən asılıdır. Bu kitab sizlərə xoşbəxtlik və səadət naminə “olmasa-olmaz”lardan bircəsini təqdim edərsə, vəzifəmizi yerinə yetirmiş olarıq.

Təşəbbüs bizdən, müvəffəq etmək Allahdan!

Ahmet Kurucan

AİLƏDAXİLİ RABİTƏSİZLİK

Necə həvəslə almışdı əlindəki kitabı. Məktəbdə müəllimi, məhəllədə dostları tövsiyə etmişdi. Üstəlik hər gün evinə gələn qəzetdə də kitabın reklamını görmüşdü. Bir neçə gün sonra qəzetdə həftədə bir dəfə çıxan resenziyalarda da həmin kitab haqqında oxuyunca öz-özünə: “Bu kitabı mütləq alıb oxuyacağam,” - demişdi. “Bir də anamla məsləhətləşim,” – deyə ürəyindən keçirmişdi. Doğrudur, valideynlərinin “yox” deməyəcəyinə əmin idi, çünki evə gələn qəzetdə də bu kitabın reklamı çıxmış, hətta haqqında resenziya da yazılmışdı. “Amma yenə də məsləhətləşsəm, yaxşı olar,” – deyə düşünmüşdü. Hər halda özgəsi deyildi. Oxumuş, savadlı, dünya görmüş ana idi. Gümanı düz çıxdı. Anası da həyəcanla: “Get al gətir, səndən sonra mən də oxuyaram,” – dedi. Getdi, öz xərcliyindən yığdığı pulla kitabı aldı və həvəslə oxumağa başladı.

Ancaq bütün bu olanlardan atanın xəbəri yox idi. Nə oldusa, o axşam oldu. Axşam işdən qayıdan ata uşağın əlində həmin kitabı görüncə birdən-birə özündən çıxdı. Aləmi bir-birinə qatıb çığırdı, bağırdı. “Necə ola bilər ki, onun xəbəri olmadan kitab alınır? Necə ola bilər ki, pullar belə sağa-sola xərclənir? O pullar asanmı qazanılır? Özü də ata olanda görəcəm! Əgər kitab oxumaq istəyirsə, getsin

kitabxanaya, orada o qədər oxumağa kitab var! Əvvəlcə bir onları oxusun”.

Mən nümunə üçün kitab misalı üzərində dayandım. Kitab olmasın, başqa şeylər olsun. Yenə də nəticə dəyişməyəcək. Bu və buna bənzər hadisələrlə, demək olar, hər gün çoxlarımızın evində neçə-neçə qəlb qırılır, neçə-neçə düşüncə zədələnir, neçə-neçə ailənin xoşbəxtliyinə kölgə salınır, bu günləri və gələcəkləri üçün sağalmaz yaralar açılır.

Burada əsl problem nə uşaq, nə xərclik, nə kitab, nə də kitabın mövzusu. Əsas məsələ ailədaxili rabitəsizlikdir. Sizcə, ata çox əsəbiləşsə belə, ananın xəbəri olub-olmadığını, ondan icazə alınub-alınmadığını soruşmalı deyilmi? Əgər anası icazə verib-sə necə? Buna görə də bu misalda ailədaxili rabitəsizliyin qışqır-bağırmağa səbəb kimi göstərilən şeylərdən daha önəmli olduğunu düşünürəm. Dolayısıyla, əsl problem məhz buradadır.

Bu misalda atanın reaksiyası ya iş yerində bir problemin evə gətirilməsindən, ya daha əvvəl ər-arvad arasında olan incikliyin təsirindən, ya da heç kimə məlum olmayan başqa səbəblərdən qaynaqlana bilər. Lakin bunların heç biri yuxarıdakı reaksiya formasına bəraət qazandırmır.

Lap başdan bunu qəbul etməliyik ki, ailə daxilində ər-arvadın hər hansı səbəbdən bir-birindən inciməsi, bir-birini dindirməməsi, hətta ayrı yerdə gecələməsi halları ehtimal daxilindədir. Haqlı və ya haqsız səbəblərlə baş verən bu kimi hallar tezliklə öz həllini tapmasa, yoluna qoyulmasa, İslami dəyərləri mənimsəmiş bir ailə olaraq əvvəlki halını bərpa etməsə, bu prosesin uzanması və ya tez-tez təkrar olunması nəticəsində ailənin həyat modeli, yaşayış tərzini bu cür davam etsə, belə bir ailədə

Lap başdan bunu qəbul etməliyik ki, ailə daxilində ər-arvadın hər hansı səbəbdən bir-birindən inciməsi, bir-birini dindirməməsi, hətta ayrı yerdə gecələməsi halları ehtimal daxilindədir. Haqlı və ya haqsız səbəblərlə baş verən bu kimi hallar tezliklə öz həllini tapmasa, yoluna qoyulmasa...

problemlər heç vaxt sona çatmaz. Ailə həyatında heç cür xoşbəxt ola bilməyən cütlüklər, əsasən, nişanlılıq dövrü münasibətlərinin ömür boyu, yəni evləndəndən sonra da bu şəkildə davam edəcəyini zənn edən və fərqli münasibət, ünsiyyət modellərinə hazır olmayan fərdlərdir. Çünki belə fərdlərin xəyallarında qurduğu dünya məhv olmuş, onlar da puça çıxan xəyalların mənəvi sarsıntısı ilə nəinki öz həyat yoldaşlarından, hətta hər kəsdən: ata-anadan, qohum-qardaşdan, dost-tanışdan, dünyadan, hətta öz talelərindən belə küsmüşlər.

Xırda münaqişələrə görə özlərini məhkəmə qapılarına, hakim qarşısına atan, yaxud da intihara hazırlıq görən insanlar, əsasən, belələrinin arasından çıxır.

Bəli, evlilikdən sonrakı münasibətlər evlilikdən əvvəl və ya onun başlanğıcındakı münasibətlərdən çox fərqlidir. Çünki evlilik bir-birinə yad, fərqli xarakterli iki insanın birlikdə yaşadığı həyat deməkdir. Xarakter, mədəniyyət, vərdişlər, ənənələr, fiziki özəlliklər, inanılan və əməl edilən dini, əxlaqi dəyərlərin fərqliliyi, müxtəlifliyi, çoxluğu, azlığı və s. kimi rəngarənglik içərisində iki canda bir ürək olmağı bacarmaq, əlbəttə, çətindir. Burada bir olmağı bacarmaq, heç olmasa, qarşılıqlı sevgi və sayğı ilə çətinlikləri dəf etmək vaxt tələb edir. Üstəlik belə ailədə doğulacaq körpə onların həyat tərziini də, həyat anlayışını da, gələcəyə baxışını və ümidini də tamamilə dəyişdirəcək. Ailə həyatının hər günü və hər ili özü ilə bərabər uşaq, iş, ev, xəstəlik və başqa yeni anlayışlar, yeni problemlər gətirir. Bütün bunlar da bəzən anlaşılmazlıqlara, incikliklərə səbəb olur.

Yaxşı, bəs bu halda nə etmək olar? Ər və arvad bu cür halları mümkün qədər tez həll etməyə çalışmalıdır. Münasibətlərinin axarına düşməsinə, ailə həyatının davam etməsinə istəyirlərsə, nəyin bahasına olursa-olsun, bunu etməlidirlər. Yoxsa bu vəziyyəti uzatmaq, “Mən haqlıyam, üzr istəsin, ayaqlarıma düşüb yalvarsın” və s. düşüncələrlə ilk addımı qarşı tərəfdən gözləmək, şübhəsiz, yanlışdır. Üstəlik, ər-arvadın bu halları ana-ataya, dost-tanışa açması, hətta eyhamla hiss etdirməsi ikinci böyük yanlışdır.

Yeganə çıxış yolu ər-arvadın qarşılıqlı anlayış, sevgi və sayğı ilə bir-birinin səhlərini, xətələrini və bir-birindən gözlədiklərini doğru dürüst və dost kimi oturub danışmasıdır, bu kimi hallardan çıxış yolu axtarmasıdır.

Məsələnin bir tərəfi də uşaq tərbiyəsi ilə bağlıdır ki, ona da kitabımızın növbəti məqalələrində toxunacağıq.